

LEERLINGEN MAKEN AMBITIES WAAR

Schakelklas biedt goede opstap

Speciaal voor buitenlandse kinderen met een grote taalachterstand is nieuwkomersopvang De Woldstroom in januari 2006 in Nijeveen (Drenthe) een schakelklas gestart. De schakelklas is er voor kinderen tussen de 11 en 13 jaar. Zij krijgen de kans hun achterstand in te lopen en de stap te maken naar het voortgezet onderwijs.

De resultaten zijn veelbelovend.

ROB ANDRIOL

Kinderen worden geboren met vleugels,' zegt Anita Westenbrink, 'en een leerkracht kan ze leren vliegen.' Anita is de leerkracht van de schakelklas in Nijeveen. Zij is zeer te spreken over de ontwikkeling van de kinderen en hun gedrevenheid om iets te willen bereiken.

Uit onderzoek bleek dat de gemiddelde intelligentie van de leerlingen van de schakelklas ligt op het niveau van praktijkonderwijs of leerwegondersteuning. Opvallend is dat alle leerlingen een groot leerpotentieel lieten zien. Zo ook twee

meisjes uit Afghanistan, die daar nog nooit naar school waren geweest. Na twee jaar onderwijs in Nederland, inclusief een jaar schakelklas, krijgen zij een advies voor havo/vwo.

Ook de dertienjarige Miriam uit Soedan wil ontzettend graag leren. Ze is in het kader van gezinshereniging naar Nederland gekomen. In Soedan heeft ze weinig onderwijs genoten. Nederlands vindt ze een moeilijk vak, vooral de lidwoorden en de spreekwoorden. Maar ze zet door. Over elk woord dat ze niet begrijpt, komt ze uitleg vragen. Of ze zoekt het op in haar woorden-

boek. Ze legt de lat erg hoog. Als Miriam iets in haar hoofd heeft, krijgt ze het ook voor elkaar. Zo stond ze van top tot teen in Staphorster klederdracht voor de klas, toen ze een spreekbeurt over haar woonplaats hield. De kleding en attributen had ze geleend van de mensen uit het dorp.

GESPREKKEN MET OUDERS

Miriam heeft aan het eind van de schakelklas een grote didactische ontwikkeling laten zien. Van gemiddeld niveau groep 4 naar niveau groep 7. Later wil Miriam arts worden, maar haar niveau is te laag voor ►

► het vwo. Met haar vader worden Miriams mogelijkheden doorgesproken. De start en vorderingen in de schakelklas worden visueel zichtbaar gemaakt met ondersteuning van het programma Nieuwkomers In Beeld. In een oogopslag is te zien wat een leerling bereikt heeft en wat de mogelijkheden zijn als deze ontwikkeling doorzet.

De meest reële mogelijkheid voor Miriam is om via het vmbo-kader/theoretische leerweg door te stromen naar havo/vwo. Ze kan kiezen tussen twee scholengemeenschappen. Voor haar vader komt alleen de christelijke school in aanmerking. Die school staat in een 'nette' buurt. Op de andere, brede scholengemeenschap ziet hij jongelui met wie hij zijn dochter niet in aanraking wil laten komen. Deze scholengemeenschap geeft echter betere doorstroommogelijkheden. Miriam wil haar vader niet afvallen, maar zij wil wel de beste doorstroommogelijkheden.

Bij de schoolkeuze stelt ze zich actief op. Vele gesprekken volgen. Haar vader laat zich ten slotte overtuigen door haar overredingskracht en argumentatie. Ze krijgt een

In de schakelklas komen vaak indringende ervaringen van de kinderen naar boven

daarom van belang hun aandacht te richten op iets waar ze wél invloed op hebben. Dat biedt zelfvertrouwen en grip op het leven.

Richard uit Burundi was de grip op zijn leven volledig kwijtgeraakt. Hij zat naast zijn vader en zijn opa op een bank toen zij werden neergeschoten. Op twaalfjarige leeftijd kwam hij met zijn moeder en twee jongere broertjes naar Nederland. De familie heeft een woning in een kleine stad. Thuis is Richard de 'man' in huis. Hij past op zijn broertjes, zorgt dat ze tussen de middag eten krijgen en houdt in de gaten dat ze geen ruzie maken en zich goed gedragen.

In Burundi is Richard amper naar school geweest. In Nederland is hij in de schakelklas geplaatst. Daar heeft hij een moeilijke start met nogal eens ruzie op het plein. Verbaal kan hij zich niet uiten en hij is moeilijk te peilen. Met zijn grote postuur maakt Richard bovendien een dreigende indruk. Op het moment dat hij de Neder-

kelklas. Met zijn ouders, zusje en broertje woont hij op een paar vierkante meter in een asielzoekerscentrum (azc). Door een 'uitstapje' naar Zweden komt het gezin niet in aanmerking voor het generaal pardon. Fawad heeft veel meegemaakt en in het azc krijgt hij ondersteuning van een creatief therapeut.

Fawad wil graag advocaat worden. Hij heeft al vele azc's en dus ook vele scholen gezien. Door al deze wisselingen, de slechte aansluiting van het onderwijs en de lage verwachtingen die men van hem koestert, is hij niet erg opgeschoten. In het begin van de schakelklas is zijn woordenschat op het niveau van eind groep 4 en zijn lezen en schrijven op het niveau van groep 5. In de schakelklas blijkt hij ontzettend leergierig en met wiskunde maakt hij sommen van de brugklas havo/vwo. Als het op leren aankomt, zet hij alles opzij en ook thuis maakt hij zijn huiswerk trouw. Aan het eind van de schakelklas heeft hij zich opgewerkt tot een niveau van eind groep 8. Na een start in de brugklas havo/vwo zit hij nu in de tweede klas van het vwo.

Vooraf het serieus nemen van de ambities is van grote therapeutische waarde

plek in de havo kansklas van de brede scholengemeenschap. Wanneer haar rapport in de kansklas alleen negens laat zien, mag ze doorstromen naar de havo.

Behalve het investeren in gesprekken met alle betrokkenen zoals de ouders van de leerlingen, is het ook van doorslaggevend belang om de contacten met leerlingen 'warm' te houden als ze les volgen in het voortgezet onderwijs. Vanuit de schakelklas blijft er begeleiding tot en met de eerste periode in het voortgezet onderwijs. In de overdracht is het belangrijk om zichtbaar te maken wat de leerling in korte tijd bereikt heeft, wat hij of zij voor potentieel heeft en wat hij of zij aan extra ondersteuning nodig heeft.

ROL VAN DE LEERKRACHT

In de vertrouwde omgeving van de schakelklas komen vaak indringende ervaringen van de kinderen naar boven. Bijvoorbeeld een eerste menstruatie met hevige klachten door de gevolgen van een besnijdenis, een moeder die tippelt en de kinderen verwaarloost, of de angst om weer te verhuizen en opnieuw afscheid te moeten nemen. Meestal gaat het om zaken waarop het kind geen invloed kan uitoefenen. Dat kan verlamdend werken. Naast aandacht voor de persoonlijke verhalen van de leerlingen is het

landse taal begint te begrijpen, verandert alles. Richard ontpopt zich als een vriendelijke en beleefde jongen. Hij toont zich leergierig en neemt snel de Nederlandse gewoonten over. Zijn voornaamste drijfveer: een goede baan krijgen om voor zijn moeder te kunnen zorgen.

Na een jaar wordt besloten Richard nog een extra jaar te laten schakelen. Hij is dan dertien jaar oud, heel gedreven, maar heeft nog onvoldoende bagage voor het voortgezet onderwijs. In de schakelklas blinkt hij uit in wiskunde, Engels en aardrijkskunde, maar met de Nederlandse grammatica en spelling heeft hij veel moeite. Aan het eind van het tweede schakeljaar haalt Richard voor taal gemiddeld het niveau van groep 7 en voor rekenen eind groep 8. Hij zit nu in de brugklas theoretische leerweg/havo. Regelmatig heeft hij contact met zijn mentor. Vanuit de schakelklas krijgt hij nog hulpmiddelen om zijn Nederlandse grammatica beter onder de knie te krijgen.

HOGЕ AMBITIES

De gedrevenheid van de leerlingen in de schakelklas om hun hoge ambities waar te maken is indrukwekkend. Kijk bijvoorbeeld naar Fawad uit Afghanistan. Hij is al bijna zeven jaar in Nederland en twaalf jaar oud als hij wordt aangemeld voor de scha-

CONCLUSIE

Scholen blijken vaak lage verwachtingen van nieuwkomers te koesteren. Verhuizingen, slechte aansluitingen tussen de scholen en gebrekkige informatieoverdracht versterken deze vooronderstelling. De leerlingen worden onvoldoende cognitief uitgedaagd met stagnatie als gevolg. De ervaringen in de schakelklas maken duidelijk dat het heel belangrijk is om op zoek te gaan naar de kracht van de leerlingen en samen te bezien welke mogelijkheden er zijn om hun ambities waar te maken. Vooraf het serieus nemen van die ambities blijkt van grote therapeutische waarde. Daarnaast is het van belang om ook de ouders te betrekken in het schoolproces en de leerlingen te blijven coachen wanneer ze de stap hebben gemaakt naar het reguliere onderwijs.

Rob Andriol is gz-psycholoog/orthopedagoog/onderwijskundige bij de schoolbegeleidingsdienst de IJsselgroep in Noord-Oost Nederland. Als onderwijsadviseur is Andriol vanaf de start betrokken bij de schakelklas van De Woldstroom (e-mail: r.andriol@lo-wan.nl, tel.: 06-14001841).

Met dank aan Anita Westenbrink (leerkracht van de schakelklas van De Woldstroom in Nijeveen, e-mail: eersteopvang@obsdewoldstroom.nl, tel.: 052 151 39 20).